

Podkarpackie Towarzystwo Przyrodników
Wolne Rzeki
Al. Jana Pawła II 3/68, 37-450 Stalowa Wola
www.wolnerzeki.pl kontakt@wolnerzeki.pl

Sz. P. Wojciech Wdowik
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Rzeszowie
al. Józefa Piłsudskiego 38, 35-001 Rzeszów

Wniosek o utworzenie rezerwatu przyrody Sochy

1. Wstęp

Wnioskujemy o utworzenie, bądź ponowne powołanie, rezerwatu przyrody Sochy. Rezerwat ten, mimo że formalnie istniał zaledwie przez 17 lat, wciąż istnieje w lokalnej świadomości. Jest tak traktowany zarówno przez mieszkańców Soch jak i Stalowej Woli. Jest także szczególnie traktowany przez aktualnego zarządcę – Nadleśnictwo Rozwadów. Gospodarka leśna jest tam prowadzona w bardzo ograniczonym zakresie.

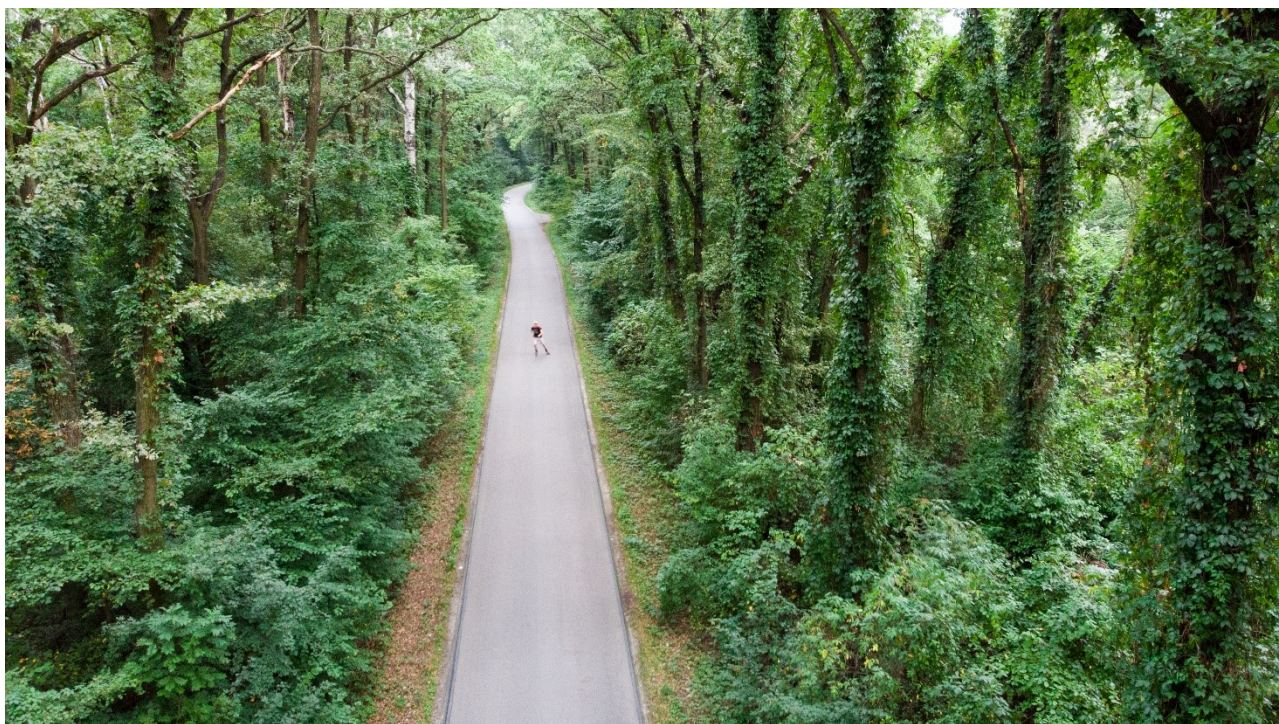
Las w Sochach jest wyjątkowy z wielu względów. Przede wszystkim, to jeden z większych fragmentów zachowanych lasów łęgowych w dolinie dolnego Sanu. Ze względu na dużą ilość starych topoli bywa nazywany „Królestwem Czarnej Topoli”. Jednak nie brakuje w nim także topoli białych – niektóre osiągają przy tym imponujące rozmiary, np. 39 m wysokości i 670 cm obwodu na wysokości piersznicy.

Powodem zniesienia ochrony rezerwatowej w 1970 r. było zamieranie drzewostanu topolowego (na skutek starego wieku – ponad 200 lat) oraz trudności w jego naturalnym i sztucznym odnawianiu. Uważamy, że powody te w świetle dzisiejszej wiedzy nie powinny skutkować likwidacją rezerwatu. Prawdą jest, że stary drzewostan topolowy zamiera, a łęg powoli grądowieje. W lesie tym naturalnie odnawia się dąb szypułkowy, klon zwyczajny, czy grab pospolity. Odnawiają się jednak również topole, zarówno w samym lesie, jak i na przylegających do niego nieużytkach. Grądowanie rezerwatu spowodowane jest osuszeniem terenu przez regulację rzeki San, odcięciem lasu wałem od koryta Sanu, czy utrzymywaniem głębokiego rowu na jego południowej granicy – wszystkie te czynniki sprawiły, że obszar ten był osuszany już przed powołaniem rezerwatu. Samoczynna przebudowa drzewostanu

oraz sukcesja na przylegające nieużytki w tym starym lesie to jednak naturalny proces, który w tym miejscu warto zachować.

Szczegółowy opis walorów przyrodniczych, jak i historii rezerwatu Sochy zawarty jest w liczącej ponad 300 stron publikacji ks. dr hab. Jacka Łapińskiego pt. *Stare królestwo czarnej topoli. Dawny rezerwat Sochy-Stalowa Wola* (Łapiński 2007). W książce tej zawarte są również rekomendacje odnośnie potrzeby ochrony omawianego obszaru.

Dodatkowo załączamy tabelę ze stwierdzonymi na obszarze projektowanego rezerwatu gatunkami organizmów. Jest ona uzupełnieniem (szczególnie jeśli chodzi o ptaki) danych zawartych w ww. książce.

2. Proponowana nazwa rezerwatu

Rezerwat przyrody Sochy

3. Położenie i granice

Obszar projektowanego rezerwatu położony jest na terenie gminy Stalowa Wola (pow. stalowowolski), na południe od osiedla Sochy. Obszar projektowanego rezerwatu ma powierzchnię 66,54 ha. Z tego ok 44 ha zajmuje las, pozostałą część łądowiejące starorzecze Sanu oraz nieużytki. Część obszaru wchodzi w skład Nadleśnictwa Rozwadów.

Położenie i granice rezerwatu (oraz otuliny rezerwatu) dokładnie przedstawiają załączone mapy w formacie geoTIFF oraz spakowane warstwy wektorowe (shapefile). Granice wyznaczono na podstawie wektorowych granic działek ewidencyjnych.

4. Cele ochrony

Podstawowym celem ochrony jest zachowanie jedyne w okolicy fragmentu lasu o stosunkowo słabo przekształconej przez człowieka strukturze. Celem ochrony nie jest więc zachowanie konkretnego typu siedliskowego lasu, a ochrona jego dzikości, rozumianej przez naturalną dynamikę tj. zamieranie i samoistne odnawianie się drzewostanu, zachowanie mikrorzeźby terenu tworzonej przez np. wykroty, pozwolenie na sukcesję wtórną lasu na nieużytki, zachowanie „banku nasion” w glebie. Podejście takie ma silne podstawy merytoryczne – obszary nieużytkowane przez człowieka działają hamująco na wymieranie wszystkich grup organizmów (Di Marco i in. 2019). Ochrona rezerwatowa przyczyni się również do zachowania walorów edukacyjnych, naukowych, a także rekreacyjnych dla społeczności lokalnej.

5. Proponowana klasyfikacja rezerwatu: określenie rodzaju, typu i podtypu rezerwatu

Rodzaj: Leśny (L)

Typ i podtyp ze względu na dominujący przedmiot ochrony: Fitocenotyczny (PFi), zbiorowisk leśnych (zl)

Typ i podtyp ze względu na główny typ ekosystemu: Leśny i borowy (EL), lasów nizinnych (lni)

6. Potrzeba ewentualnego utworzenia otuliny

Otulina rezerwatu powinna obejmować łąki i pola uprawne oraz nieużytki położone między lasem, a starorzeczem, ogródki działkowe oraz pojedyncze działki w północnej i południowej części obszaru. Otulina powinna być utworzona celem uniemożliwienia zabudowy gruntów, bądź ich odwodnienia. Działania takie wpłynęłyby negatywnie na możliwości swobodnej migracji zwierząt i roślin w obrębie rezerwatu. W otulinie powinien także obowiązywać, podobnie jak w rezerwacie, zakaz polowań. Tak wyznaczona otulina obejmuje obszar o powierzchni 21,88 ha.

7. Dokumentacja formalna – rejestr powierzchniowy, własność gruntów

Działki znajdujące się w granicach wydzielen leśnych są własnością Skarbu Państwa.

8. Historia obiektu

Las łęgowy w zakolu Sanu w Sochach istnieje nieprzerwanie co najmniej od 1780 roku. Na tzw. Mapie Miegi widać, że jest on położony w odciętym już meandrze, które na późniejszych mapach stopniowo

traci połączenie z Sanem. Aktualnie starorzecze to jest w większej części zładowane i zarośnięte, można w zasadzie mówić o paleokorycie. Przypuszczalnie w czasach wcześniejszych od 1780 r. obszar ten również porośnięty był lasem, znajdował się jednak na prawym brzegu Sanu.

Od XIX wieku las istnieje w zasadniczo niezmiennym kształcie, z drogą przebiegającą od Charzewic do Soch. Do pierwszej połowy XX wieku był to las pastwiskowy – było to w tym okresie bardzo typowe użytkowanie lasów.

W latach 1953-1970 las objęty był ochroną w formie rezerwatu przyrody. Jednak część lasu (15 ha) była objęta ochroną już od 1938 roku. Obszar rezerwatu obejmował 45,44 ha, a wraz z otuliną 81,1 ha. Od 1970 las nie jest chroniony jako rezerwat przyrody, jest jednak lasem o funkcji ochronnej w zarządzie Lasów Państwowych.

9. Aktualne użytkowanie terenu proponowanego rezerwatu, zagrożenia i społeczne uwarunkowania jego ochrony

Las w Sochach zasadniczo nie jest użytkowany gospodarczo. Dookoła dawnego rezerwatu budowane są nowe domy, remontowana jest też droga prowadząca przez środek lasu, jednak sam las kształtowany jest przez procesy naturalne.

Potencjalnym zagrożeniem dla obiektu jest zabudowa działek wyznaczonych jako otulina, a także budowa nowych dróg oraz prowadzenie typowej gospodarki leśnej.

Las ten jest jednak uważany przez mieszkańców miejscowości Sochy oraz odwiedzających go spacerowiczów czy rowerzystów z miasta jako rezerwat przyrody. Mimo, że status ten oficjalnie istniał przez zaledwie 17 lat, został utrwalony w lokalnej świadomości przez mapy topograficzne, na których rezerwat był zaznaczany oraz właśnie brak typowej gospodarki leśnej znanej z innych lasów otaczających Stalową Wolę.

10. Propozycje ochrony

Proponuje się ochronę bierną (ścisłą) w obrębie rezerwatu oraz zakaz polowań i zabudowy w obrębie otuliny. Na istniejących drogach i ścieżkach można udostępnić szlaki turystyczne.

Z wyrazami szacunku,
Piotr Bednarek
Prezes PTP Wolne Rzeki

Literatura:

Di Marco M., Ferrier S., Harwood T.D., Hoskins A.J., Watson J.E.M., 2019, *Wilderness areas halve the extinction risk of terrestrial biodiversity*. Nature. <https://doi.org/10.1038/s41586-019-1567-7>

Łapiński J., 2007, *Stare królestwo czarnej topoli. Dawny rezerwat Sochy-Stalowa Wola. Zarys problematyki przyrodniczo-kulturowej*, I. ed. Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Lublin - Stalowa Wola

Załączniki:

1 – mapy

2 – warstwy wektorowe

3 – spis działek ewidencyjnych i wydzieleni leśnych

4 – Gatunki stwierdzone na obszarze rezerwatu

5 – J. Łapiński, *Stare Królestwo Czarnej Topoli. Dawny Rezerwat Sochy - Stalowa Wola*

Do wiadomości:

Nadleśnictwo Rozwadów

Prezydent Miasta Stalowa Wola